

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr.

Wilno, dn.

14 stycznia

xxxxxxxxxxxx 1931 r.
1930 roku.

369.

T r e ś ć n u m e r u :

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

1. Prof. Herbaczewski contra p. Gabrys.- K r o n i k a .	I. 1.
2. Litewsko-niemiecka komisja do spraw optycyj- nych.-	" 2.
3. Litewska delegacja do Genewy.-	" 2.
4. Ratyfikacja litewsko-łotewskiego układu roz- jemczego.-	" 2.
5. Wizyta łotewskich dziennikarzy w Kownie.-	" 2.
6. Zakończenie rokowań z Łotwą w sprawie sprze- daży zboża.-	" 2.
7. Wyjaśnienie sowieckiego przedstawiciela hand- lowego w sprawie drzewa sowieckiego.-	" 2.
8. Rokowania między Watykanem a rządem litew- skim.-	" 2.
9. Litewsko-łotewskie rokowania w sprawie gra- nicznych nieruchomości.-	" 2.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

10. K r o n i k a w e w n ę t r z n a . -	III. 1, 2 i 3.

---ooOoo---

§

3

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Prof. Herbaczewski contra p. Gabrysa.

W "Rytasie" Nr.5 z dn.8 stycznia r.b. ukazał się kolejny artykuł prof.Herbaczewskiego, jako odpowiedź na zarzuty znanego polityka litewskiego p.Gabrysa. Oba autorzy różnią się, jak wiadomo, w poglądach na sprawy stosunków polsko-litewskich. Podajemy tu w streszczeniu odpowiedź prof.Herbaczewskiego:

Czyżby Litwini koniecznie mieli się pobić z Niemcami, ażeby poznać prawdziwe stanowisko polskie w sprawie wileńskiej? Jedynie naiwny polityk może się spodziewać, że przeciwnik silny powinien ustępować izolowanemu już przeciwnikowi słabemu. Zaiste, dziwne są iluzje p.Gabrysa w stosunku do Polski. Przecież, gdyby dyplomacja polska pragnęła wyzwolić "braci-Litwinów" ze szponów lefistofelesa niemieckiego", dawnob już zlikwidowała tę przeklętą sprawę wileńską i uczyniła z Litwy swego wiernego przyjaciela. Jednakże Polsce wcale nie zależy na przyjaźni litewskiej, gdyż uważa, że zdobędzie Litwę bez kokieterji i zbytnich zachodów. Chciałoby się usłyszeć z ust p.Zaleskiego, jak to twierdzi p.Gabrys, że Polska istotnie pragnie się zaopiekować uciśnionymi przez Niemców Litwinami. Idąc po linii rozumowania p.Gabrysa, wychodzi na to, że gdyby np. p.Gabrys pobił się z p.Galwanaukasem, to prof.Voldemaras czemprędzeby się narzucił z przyjaźnią p.Gabrysowi. "Jestem prawdziwym idjotą - kontynuuje p.Herbaczewski - i zgoda się nie znan na takiej trygonometriji politycznej. Moja głupia logika nakazuje mi rozumować inaczej". Kłajpedę mogą Litwie odebrać nie Niemcy, a tylko cesary mocarstwa, które konwencję podpisały.

Pawiać w 1927 i 1928 r. w Warszawie - kontynuuje p.Herbaczewski - rozmawiałem z odpowiedzialnymi politykami polskimi. Starłem się przygotować grunt do porozumienia polsko-litewskiego i zaproponowałem politykom polskim następującą formułę: Przedstawiciele rządów polskiego i litewskiego podpisują w Lidze Narodów protokół, na mocy którego sprawa wileńska dla obu państw pozostaje sprawą otwartą. Odpowiedzialni politycy polscy wyemili jednak moją propozycję, jako wrtwór dziecinnej naiwności. Politycy polscy oświadczyli, że dla Litwy sprawa wileńska może być otwartą i odnośny protokół może Polska podpisać. Dla Polski jednak kwestja wileńska jest raz na zawsze zlikwidowana. Czyż więc p.Gabrys naprawdę sądzi, że uda mu się dyplomatów polskich skłonić do popełnienia "głupstwa" niezgodnego z ich przekonaniem?

Polsce grozi - zdaniem p.Herbaczewskiego - większe, niż Litwie, niebezpieczeństwo, ze strony Ukraińców, Rosjan, Niemców i t.d. Czasby więc już Polsce zrozumieć wyrządzoną Litwie krzywdę i wyrazić przynajmniej chęć jej naprawienia. Jednak dyplomacja polska milczy, oczekując cierpliwie na ustępstwa litewskie. Czyż p.Gabrys tego nie rozumie?

Co się tyczy handlowych stosunków z Polską, również niema potrzeby wszczynać alarmu. Przecież Polska odrzuciła opracowany przez p.Voldemarasa projekt traktatu o "małym handlu" i nie zgodziła się na reprezentację interesów polskich przez konsula obcego państwa. Polska chciała mieć w Kownie własnego konsula.

Nie Litwa więc, a Polska, nie chce mieć stosunków na warunkach możliwych. Litwini przecież nie mogą wysyłać do Wilna listów adresowanych: Polską, Wilno. Natomiast listy, adresowane Litwie, Wilno, jak to nakazuje konstytucja litewska, niechcący zostają przez pocztę polską zwrócone. Trudno jest znaleźć z takiej sytuacji wyjście.

Litewsko - białoruska komisja do spraw optywacyjnych. Dnia 7-go b.m. odbyło się posiedzenie litewsko-białoruskiej komisji w sprawie rozważenia niektórych próśb optywacyjnych obywateli kraju Kłajpedzkiego. W skład komisji litewskiej weszli: pp.Dajlids /prezes/ i członkowie Ministerstwa spraw wewnętrznych jurskonsult Jakobas i Gajlus z Kłajpedy.-

Litewska delegacja do Genewy. Litewska delegacja wyjechała na styczniową sesję Rady Ligi Narodów dnia 13 stycznia. Delegacja weźmie również udział w konferencji w sprawie Pan-Europy. Po zakończeniu sesji w Genewie, delegacja w dalszym ciągu będzie w Berlinie prowadziła rokowania z Polską w sprawie likwidacji incydentów na linii administracyjnej.-

Ratyfikacja litewsko - łotewskiego układu rozjemczego. Elta podaje, iż w łotewskim ministerstwie spraw zagranicznych w Rydze nastąpiła wymiana dokumentów ratyfikujących litewsko-łotewski układ rozjemczy. Wymiana nastąpiła w obecności posła litewskiego w Rydze p.Dajlids oraz łotewskiego premiera i ministra spraw zagranicznych H.Celminsza.-

Wizyta łotewskich dziennikarzy w Kownie. Dnia 8-go b.m. przybyła do Litwy wycieczka przedstawicieli łotewskiej prasy prowincjonalnej w składzie 11 osób. Wycieczka zwiedzi Szawle, Kłajpedę i Kowno. Litewskie ministerstwo komunikacji udzieliło gościom prawa na bezpłatny przejazd koleją. Wycieczka ta zorganizowana jest w celu zrewizytowania dziennikarzy litewskich, którzy zeszłej jesieni zwiedzili prowincję łotewską.-

Zakończenie rokowań z Łotwą w sprawie sprzedaży zboża. Rokowania delegacji łotewsko-litewskiej w sprawie zakupu w Litwie zboża już się zakończyły i delegaci łotewscy wyjechali do Rygi. We wszystkich sprawach osiągnięto porozumienie, jedynie w paru kwestiach Łotyszom wypadnie zasięgnąć informacji u rządu, aby dać na nie odpowiedź. Sporządzono odpowiednie dokumenty, które się wysłać do podpisania pełnomocnemu ministrowi litewskiemu w Łotwie p.Dajlids. Ze strony łotewskiej układ podpisze minister rolnictwa.-

Wyjaśnienie sowieckiego przedstawiciela handlowego w sprawie drzewa. W związku z zaniepokojeniem, jakie wywołały w kołach litewskich kupców leśnych transporty drzewa sowieckiego, sowiecki przedstawiciel handlowy wyjaśnił, iż przedstawicielstwo nie wie o tem, jakoby drzewo sowieckie miało być sprzedawane w Litwie. Towar leśny z Rosji idzie przez Litwę tranzytem i tylko ulega przeróbce w Kłajpedzie. Prace nad przeróbką drzewa sowieckiego mają już zatrudniać w Litwie około 2.000 robotników.-

Rokowania między Watykanem a rządem litewskim. Jak obiecają pogłoski, w końcu stycznia odbędą się w Kownie rokowania pomiędzy rządem litewskim a Watykanem. Podczas rokowań zostaną poruszone sprawy, będące przedmiotem konfliktu między duchowieństwem a rządem w Litwie.-

Litewsko - łotewskie rokowania w sprawie granicznych nieruchomości. W najbliższych dniach mają się rozpocząć w Kownie litewsko-łotewskie rokowania w sprawie likwidacji nieruchomości, które się znajdują nad granicą litewsko-łotewską. Jako przewodniczący delegacji łotewskiej, został zanielowany poseł łotewski w Litwie Lopiņš. Skład delegacji łotewskiej nie został jeszcze ustalony.-

[illegible]

10-17-68
10-18-68
10-19-68
10-20-68
10-21-68
10-22-68
10-23-68
10-24-68
10-25-68
10-26-68
10-27-68
10-28-68
10-29-68
10-30-68
10-31-68

D o k o z a s p r a w s t u d e n t ó w a t e i t i n i n - k ó w . "Idische Stimme" podaje, że dochodzenie w sprawie studentów ateitininików zostało już zakończono. Oskarżeni oni są z art.124 kodeksu karnego, który przewiduje do 10 lat ciężkiego więzienia. Sprawę będzie rozważał sąd wojenny. Akt oskarżenia nie został jeszcze sporządzony.

D o k o z a u t w o r z e n i a d y r e k t o r j a t u k ł a p e d z k i e g o . Elta komunikuje, iż w wyniku dalszych parady nad kandydaturą prezesa dyrektorjum kłajpedzkiego, gubernator kraju wysunął jeszcze następujące kandydatury: dyrektora banku Ogilwie, inspektora powiatowej rady kłajpedzkiej Tirszkusa, wójta gminy dwurupskiej Stimenasa i naczelnika powiatu szmakarczemskiego Palciusa. Sejmik większością głosów wszystkie te kandydatury odrzucił.

L a s s o w i e c k i w k ł a j p e d z k i c h t a r t a k a c h . W związku z wiadomością o rozpoczęciu transportowania sowieckiego lasu do Kłajpedy, prezes kłajpedzkiego syndykatu drzewnego wyjaśnia, że według umowy z "Eksportlasem" 3 tartaków kłajpedzkich do końca r.b. otrzymają od Sowieków 150.000 festmetrów lasu. Zostanie on obrobiony w tartakach według specyfikacji, odpowiadających potrzebom konsumentów na poszczególnych rynkach zagranicznych, mianowicie na rynkach zachodnich i w Niemczech. Rynku miejscowego syndykat zupełnie nie bierze pod uwagę.

E w a l n i a n i e z p r a c y c u d z o z i e m c ó w . Wszystkie przedsiębiorstwa, zatrudniające cudzoziemców, otrzymały propozycję zwolnienia ich do 1932 r. i przyjęcia na ich miejsce obywateli litewskich.

C i e k a w y p a r a g r a f . W nowoopracowanym regulaminie paszportowym umieszczony został paragraf, przewidujący karę pieniężną do 1.000 lt. i areszt do 1 miesiąca w stosunku do tych obywateli litewskich, którzy udadzą się do państw, z którymi Litwa nie posiada stosunków konsularnych.

W y j a z d p r o f . a . P i r z y s z k i d o A m e r y k i . Jak podaje "Lietuvos Aidas", zapowiedziany jeszcze w roku ubiegłym wyjazd prezesa Związku Odzyskania Wilna prof.a. Pirzyszki do Ameryki nastąpi w styczniu. Głównym celem podróży jest założenie w Ameryce wśród emigracji litewskiej Związku Odzyskania Wilna. Poza tym prof.a. Pirzyszka zamierza zaznajomić się z życiem Żydów litewskich, jako też nawiązać bliższy kontakt z emigracją ukraińską i białoruską.

N o w y t y g o d n i k n i e m i e c k i . W Kowniu ma się ukazać w styczniu r.b. nowy niemiecki tygodnik p.t. "Wiedomości Niemieckie". W odpowiedzi na czytelników podkreśla redakcja nowego pisma jego narodowe i kulturalne znaczenie i nawołuje wszystkich Niemców, by go poparli. Tygodnik zastąpi "Niemieckie Wiadomości Kooperacyjne", która od Nowego Roku przestaje wychodzić.

S p i s o b y w a t e l i n i e l i t w e s k i c h w w d a l o n y c h z L i t w y . "Policija" donosi, iż słuchano naczelników powiatów przeprowadzenie spisu obywateli nielitewskich, wydalonych z Litwy. Spisu dokona się w porządku alfabetycznym. Wciężni do tego czasu obywatele nielitewscy nie będą mogli powrócić i zamieszkać w Litwie.

L i c z b a c u d z o z i e m c ó w w L i t w i e . Według wiadomości, udzielonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, w grudniu r.u. znajdowało się w Litwie 13.455 obywateli obcych. W styczniu 1930 r. liczba cudzoziemców sięgała 13.017 osób.

1902

N a l i n j i a d m i n i s t r a c y j n e j . Dnia 20 grudnia 1930 r. w pobliżu linii administracyjnej w powiecie Olickim przy - trzymano 19-letniego Henryka Mzyka, mieszkańca Jarszawy, który prze- krażał się na stronę litewską. Swoją nielegalny krok wytłumaczył on pragnieniem odwiedzenia swej matki kzykowej, zamieszkałej w Górnym Ponieruniu w Kownie.-

N o m i n a c y j a p r e z y d e n t a d y r e k t o r j u m k ł a j p e d z k i e g o . Dnia 8-go l.m. gubernator Kłajpedy nia- nował prezesem dyrektorjum kłajpedzkiego dyrektora jednego z przed- siębiorstw spółdzielczych w Kłajpedzie Porcherta. Skład dyrektorjum nie jest jeszcze wiadomy. Pomimo usiłowań litewskich czynników ofic- jalnych, krąży pogłoski, jakoby żaden Litwin nie wszedł w skład dy- rektorjum kłajpedzkiego.-

N i e p r z e j e d n a n e s t a n o w i s k o d u c h o w i e Ń - s t w a l i t e w s k i e g o . Na konferencji kleru katolickiego, która odbyła się w Kownie, uchwalono nadal prowadzić walkę z rzą- dem, popieraną również przez Watykan. Jednocześnie postanowiono wy- razić narazę tym księżom z prałatem Mironasem i Tomaszytiszem na czele, którzy przeszli do obozu narodowców.-

Z a t a r g m i ę d z y d u c h o w i e Ń s t w a l i t e w - s k i e m a r a d j o s t a c j ą . "Lietuvos Zinios" donoszą, iż z powodu agitacyjnych i przeciw rządowych kazań księży, radjofon ko- wieński zaniechał ich transmisji. Władze duchowne, niezadowolone z tego obrotu rzeczy, wzbronili również transmisji nabożeństw. W ten sposób od Nowego Roku zwykłej transmisji z bazyliki kowieńskiej już nie było.-

T r a n s p o r t d r z e w a s o w i e c k i e g o w K ł a j - p e d z i e . Elta podaje, iż pierwszy transport drzewa sowieckiego przybył już do Kłajpedy. Ładunek zawiera najwięcej drzewa sosnowe- go. Jest nadzieja, iż w tych dniach transport uda się zorganizować w ten sposób, by dziennie przywożono do Kłajpedy 100-200 wagonów drzewa. Przeróbka nadwiezionego surowca rozpocznie się w najbliż- szym czasie.-

O d z i e n a c z n i e k s . R a d z i w i ł ł o w e j . Elta donosi, iż na mocy skryptu prezidenta, w tych dniach księżna Magdalena Ra- dziwiłłowa została udekorowana orderem Gedymina I stopnia. W związ- ku z tem Zarząd T-wa odrodzenia Litwy, którego honorowym członkiem jest księżna, nadesłał jej depezę gratulacyjną.-

U m i e s z c z e n i e p i s m p ó ł u r z ę d o w y c h n a i n d e k s i e . Na konferencji biskupów postanowiono umieścić w spisie pism zakazanych "Lietuvos Aidas" i "Vienybė".-

"L i e t u v o s A i d a s" o u t w o r z e n i u d y r e k - t o r j a t u k ł a j p e d z k i e g o . "Lietuvos Aidas" podaje art-kuł, w którym wyraża zadowolenie z powodu utworzenia dyrektor- jatu kłajpedzkiego w obecnym składzie. Dziennik międz-innemi pi- sze, iż dzięki ścisłej współpracy dyrektorjatu z i sejmiku z naj- wyższym przedstawicielem rządu w kraju Kłajpedzkim t.j. gubernato- rem, kraj ten będzie się powściąliwie rozwijał, a dobrobyt jego nadal będzie warstak i, co za tem idzie, odpadną wszelkie powody do nie- porozumień i niesnasek. Zasługuje na uwagę fakt, że "Lietuvos Aidas" ani jednym słowem nie zachacza stronnictw niemieckich.-

O b o s t r z e n i e p r z e p i s ó w a d m i n i s t r a c y j - n y c h d l a o b y w a t e l i p o l s k i c h i s o w i e c - k i c h . Ministerstwo spraw wewnętrznych w Kownie podało do wiado- mości, że obywatele polscy i sowieccy, którzy jako specjaliści /le- karze, inżynierowie, nauczyciele, duchowni, artyści, urzędnicy biur emigracyjnych i t.p./ pragną zamieszkać w Litwie, będą musieli na -

dal zaopatrzyć się w specjalne zezwolenia ~~xx~~ Dyrektora departamentu ochrony obywatelskiej. Jak wiadomo, dotychczas wystarczało zezwolenie naczelnika powiatu. Obecnie, jak wiadomo, w Litwie jest polskich obywateli 8, sowieckich zaś 300.-

Emigracja z Litwy w 1930 r. Według wiadomości biura statystycznego, ogółem w 1930 r. wyemigrowało z Litwy prze-
ważnie do Ameryki Południowej 6.430 osób. Ciekawe jest, iż w czasie rozruchów w Brazylii w listopadzie zarzykowała i wyjechała z Litwy do Brazylii tylko jedna osoba.-

Radjo a z a t a r g r z ą d u z k l e r e m . Rokowania dyrekcji radjo litewskiego z kurją biskupią w sprawie transmitowania nabożeństw nie odniosły żadnego skutku. Wobec tego nabożeństwa przez radjo transmitowane nie będą. Władze kościelne protestowały przeciwko przerywaniu transmisji kazań, co zdarzało się, ilekroć, zdaniem władz rządowych, skierowane one były przeciw rządowi i mogły wywołać niepożądany ferment w społeczeństwie.-

K s i ę ż a p o d s ą d e m w o j s k o w y m . W sprawie czterech księży i 9 studentów zakończone zostało śledztwo. Są oni oskarżeni o podburzanie ludności przeciwko władzom. Sprawę przekazano sądowi wojskowemu.-

P y ł y m i n i s t e r i n t e r n o w a n y w o b o z i e k o n c e n t r a c y j n y m . Były minister finansów Karwelis oraz trzech studentów, należący do partji chrześcijańsko-demokratycznej, zostali dnia 12 b.m. aresztowani i wysłani do obozu koncentracyjnego w Wotniach na czas od 3 do 6 miesięcy. Jako powód wysłania, pisma podają utrzymywanie zbyt bliskich stosunków i odbywanie nielegalnych konferencji z księdzem Krupawicziuson. W stosunku do ks. Krupawicziusa został zastosowany areszt domowy.-

P r a w o n a b y c i a a k c y j P a n k u R e p a r a c y j - n e g o . Jak donoszą pisma, na podstawie uchwały Międzynarodowego Panku Reparatywnego z dnia 8 grudnia 1930 r., zostaje przyznane Litewskiemu Pankowi 7 tysięcy praw na nabycie 200 akcji /Pankowi Łotewskiemu przyznano prawo nabycia 2x 500 akcji/.-

M e m o r j a k r a b i n ó w w s p r a w ię ż y d o w s k i e j m ł o d z i e Ź y s z k o l n e j . Związek rabinów żydowskich wręczył ministrowi oświaty memorjał z prośbą, by uczniowie żydowscy w szkołach i gimnazjach litewskich w soboty i święta żydowskie byli zwolnieni od pisania, a jeżeli to możliwe, wogóle od nauk w tych dniach. Minister sprawę rozwiązał w ten sposób, że zezwolił uczniom żydowskim, chcącym uzyskać ten prawilej, na złożenie odpowiedniej prośby dyrektorowi.-

H y m n l i t e w s k i n a X O l i m p j a d z i e . Komitet organizacyjny X-iej Olimpiady zwrócił się w tych dniach do litewskiej Ligi Sportowej o dostarczenie mu tekstu i nut hymnu litewskiego, jak również państwowego standardu.-

U l o t k i k o m u n i s t y c z n e w f a b r y c e . Dnia 9 b.m. z okazji rocznicy pochođu Gajona, w niektórych dzielnicach Kowna ujawniono bibułę komunistyczną, jak również w fabryce mebli "Universal".-

"L i e t u v o s A i d a s" o c w i l n e j m e t r y k a c y j i "Lietuvos Aidas", w związku z listem pasterskim biskupów litewskich skierowanym przeciwko instytucji cywilnej metrykacji, wyraża się, iż metrykacja weszła już prawie powszechnie w użycie i nie przeszkadza obrządkom kościelnym. Z 14 konstytucji litewskiej wprost żąda wprowadzenia cywilnej metrykacji, która też nie stoi w sprzeczności z konkordatem. Zdaniem "Lietuvos Aidas", nie przeczy ni się to w niczem do rozpowszechniania rozwołów.-

... of ...
... of ...

B7

...
...
...

...
...

...
...
...
...

...
...
...

...
...